

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-
КАСОВАТА ДЕЙНОСТ
ЯНУАРИ – МАРТ 2023

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

Съдържание

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ).....	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение.....	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	8
III. Негодни банкноти и разменни монети.....	8

© Българска народна банка, 2023
1000 София, пл. „Княз Александър I“ № 1
Интернет страница: www.bnb.bg

Информацията, публикувана тук, може да се ползва без специално разрешение,
единствено с изрично посочване на източника.

ISSN 2815-2662 (онлайн)

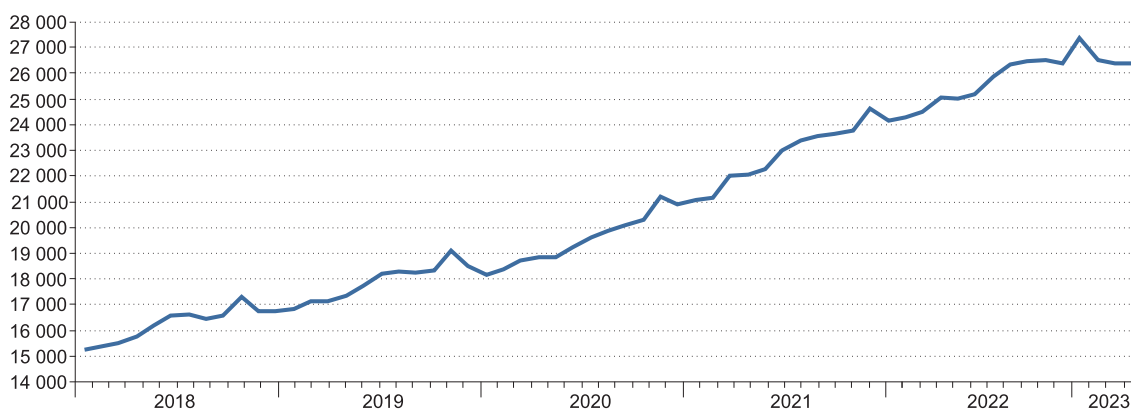
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение¹

В края на март 2023 г. парите в обращение достигнаха 26 436.0 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на март 2022 г.) те нараснаха със 7.6%, или с 1873.7 млн. лв. Спрямо съответния предходен едногодишен период увеличението им е по-малко както в процентно отношение, така и като абсолютна стойност. Темпът, с който парите в обращение нарастват на годишна база, продължава да се забавя в сравнение с по-високите нива, достигнати през предходните две години.

Пари в обращение (март 2018 г. – март 2023 г.)

(млн. лв.)

Източник: БНБ.

През първото тримесечие на 2023 г. динамиката на парите в обращение следваше очерталата се през годините сезонност. За този период от годината е характерен отрицателен емисионен резултат, намиращ израз в намаление на парите в обращение спрямо края на предходната година.

През януари – март 2023 г. парите в обращение намаляха с 989.4 млн. лв., или с 3.6% в сравнение с края на 2022 г. Най-голямо в рамките на разглеждания период бе намалението им през януари – с 3.1%.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	31 март 2022 г.	30 декември 2022 г.	31 март 2023 г.
Пари в обращение – общо, в това число	24 562.3	27 425.4	26 436.0
Банкноти	24 038.1	26 865.6	25 874.8
Разменни монети	522.7	558.1	559.7
Възпоменателни монети	1.5	1.7	1.5

Източник: БНБ.

¹ В това число банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., включително изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

В края на март 2023 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.87%, а на разменните монети – 2.12%. През първото тримесечие на годината делът на банкнотите е намалял с 0.09 процентни пункта за сметка на същото увеличение на дела на разменните монети.

С Решение № 40 от 7 февруари 2023 г. на Управителния съвет (УС) на БНБ от обращение бяха извадени възпоменателните монети, емитирани през 2017 г., които престанаха да бъдат законно платежно средство от 20 февруари 2023 г. След тази дата емитираните през 2017 г. възпоменателни монети ще се обменят на касите на БНБ по номинална стойност, без ограничение на количеството, без такса и със срок на обмяна до 31 декември 2024 г.

В изпълнение на приетата от УС на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2023 година“ и на основание на чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка през първото тримесечие БНБ пушна в обращение три възпоменателни монети, както следва:

- сребърна възпоменателна монета с номинална стойност 10 лева на тема „175 години от рождението на Христо Ботев“ от серията „Българско възраждане“;
- сребърна възпоменателна монета с номинална стойност 10 лева на тема „200 години от рождението на Найден Геров“ от серията „Българско възраждане“, и
- сребърна възпоменателна монета с номинална стойност 10 лева на тема „100 години от основаването на Българския олимпийски комитет“.

Към 31 март 2023 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.01% и се запазва без промяна спрямо края на 2022 г.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и разменните монети в обращение²

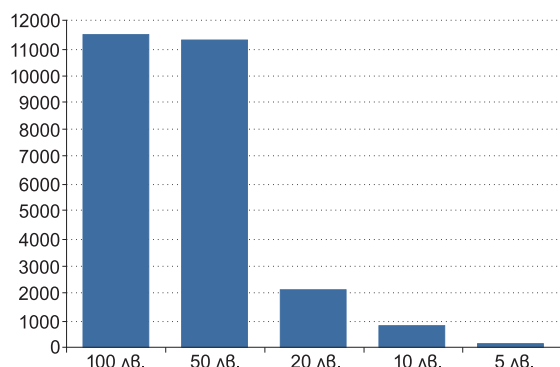
В края на март 2023 г. в обращение са 556.7 млн. броя банкноти, които са с 40.0 млн. броя, или с 6.7% по-малко в сравнение с края на 2022 г. За същия период общата им стойност намаля с 3.7%, достигайки към 31 март 25 830.7 млн. лв.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на първото тримесечие на 2023 г. е 46.40 лв., което представлява увеличение с 1.44 лв. спрямо края на 2022 г. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 2.95 лв., или с 6.8%, в резултат от по-високите в сравнение с останалите номинали темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева.

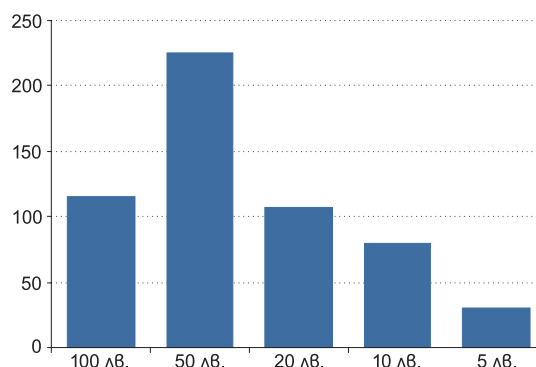
² Банкнотите с номинал 5, 10, 20, 50 и 100 лева, емисии след 5 юли 1999 г., и разменните монети с номинали 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева, емисии след 5 юли 1999 г., които са законно платежно средство.

Структура на банкнотите в обращение към 31 март 2023 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

С най-голям дял (40.52%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на първото тримесечие на 2023 г. е банкнотата с номинал 50 лева, като към 31 март в обращение са 225.6 млн. броя банкноти с този номинал. С най-малък дял (5.39%) е броят на банкнотите от 5 лева.

Спрямо края на 2022 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нарасна дяловете на номиналите от 5, 50 и 100 лева, като най-голямо е увеличението на дела на банкнотите с номинал 100 лева – с 1.41 процентни пункта. За същия период дяловете на банкнотите с номинална стойност 10 и 20 лева намаляха, по-съществено делът на банкнотите от 20 лева – с 1.63 процентни пункта.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 4.3 млн. (0.8%), а стойността им с 1832.0 млн. лв. (7.6%). Запазва се тенденцията от преходните периоди към изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева) в сравнение с останалите номинали.

Спрямо края на март 2022 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение нарасна дяловете на номиналите от 5, 50 и 100 лева, като най-голямо е увеличението на дела на банкнотите от 100 лева – с 2.67 процентни пункта. Спрямо същия период дяловете на банкнотите от 10 и 20 лева намаляха, като най-много се понижи този на банкнотите от 20 лева (с 3.87 процентни пункта).

В края на март 2023 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 100 лева е 11 471.1 млн. лв., което е най-големият дял (44.41%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.58%) е стойността на банкнотите с номинал 5 лева.

Спрямо края на 2022 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение нарастване беше отчетено единствено при дела на банкнотите от 100 лева – с 1.71 процентни пункта. За същия период дяловете на номиналите от 10, 20 и 50 лева намаляха в интервала между 0.29 и 0.99 процентни пункта. Делът по стойност на банкнотите от 5 лева в обращение (0.58%) е без промяна спрямо нивото, достигнато към 31 декември 2022 г.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период нарасна единствено делът на банкнотите с номинал 100 лева – с 3.14 процентни пункта. Дяловете на останалите номинали намаляха, като най-съществено

е понижението на дела на банкнотите от 20 лева – с 2.34 процентни пункта. Най-малко за едногодишен период намаля делът по стойност на банкнотите от 5 лева – с 0.03 процентни пункта.

В края на март 2023 г. в обращение са 3082.1 млн. броя разменни монети, които са с 27.5 млн. броя, или с 0.9% повече в сравнение с броя им в края на 2022 г. За същия период общата им стойност се увеличи с 1.6 млн. лв., или с 0.3%, и в края на март 2023 г. достигна 559.7 млн. лв.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на първото тримесечие на 2023 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна както спрямо края на 2022 г., така също и за едногодишен период.

През първото тримесечие на 2023 г. по-голямо в процентно изражение е нарастването на броя на разменните монети с номинал 1, 2 и 10 стотинки, съответно от 1.1%, 1.5% и 0.9%. За същия период монетите от 50 стотинки и от 1 лев в обращение са намалели, съответно с 0.1% и 0.02%.

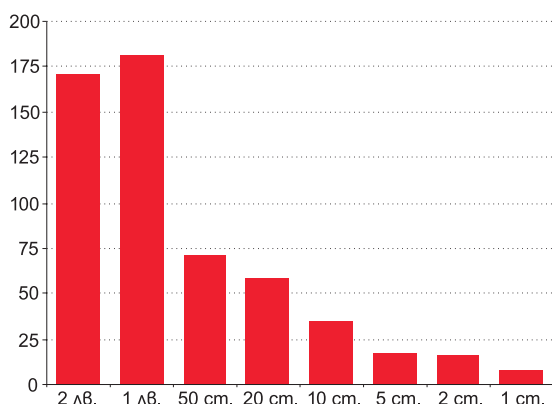
На годишна база се запазва общата тенденция към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали. Спрямо края на март 2022 г. общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 185.7 млн. (6.4%), а стойността им – с 37.0 млн. лв. (7.1%). На годишна база с най-бърз темп нараства броят на монетите от 2 лева – с 8.4%. В края на март 2023 г. в обращение са 85.6 млн. броя от тях, което представлява увеличение с 6.6 млн. броя. Броят на монетите от 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев в обращение нараства в интервала от 5.5% (при монетите от 1 стотинка) до 7.3% (при монетите от 2 стотинки).

С най-голям дял (28.40%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на първото тримесечие на 2023 г. продължават да са монетите от 1 стотинка. Към 31 март извън касите на БНБ са 875.3 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.78%) е броят на монетите от 2 лева.

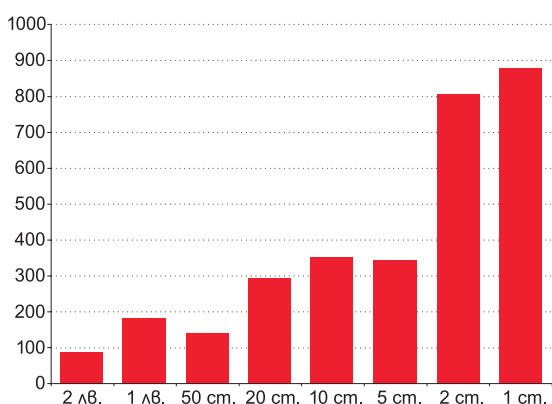
В структурата по брой на разменните монети в обращение спрямо края на 2022 г. дяловете на монетите от 5, 20 и 50 стотинки и от 1 и 2 лева намаляха в интервала от 0.01 до 0.06 процентни пункта, докато дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки нараснаха съответно с 0.06 и 0.15 процентни пункта. Броят на монетите от 10 стотинки им определя дял от 11.44%, колкото беше и в края на 2022 г.

Структура на разменните монети в обращение към 31 март 2023 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн.)

Източник: БНБ.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение дяловете на монетите от 1, 5 и 10 стотинки намаляха в интервала от 0.04 до 0.25 процентни пункта, а дяловете на монетите от 2, 20 и 50 стотинки и от 2 лева се повишиха в интервала от 0.01 до 0.22 процентни пункта. Към 31 март 2023 г. броят на монетите от 1 лев извън касите на БНБ им определя дял от 5.90%, колкото беше и в края на март 2022 г.

Нарастването на общата стойност на разменните монети в обращение е функция на увеличаващия се брой на монетите извън касите на БНБ, като основен принос за това имат разменните монети от най-високите номинали.

Общата стойност на монетите от 1 лев в обращение в края на март 2023 г. е 181.8 млн. лв., което представлява най-големият дял (32.48%) в структурата по стойност на разменните монети в обращение. С най-малък дял (1.56%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

В структурата по стойност на разменните монети в обращение спрямо края на 2022 г. дяловете на монетите от 50 стотинки и от 1 лев намаляха съответно с 0.05 и 0.10 процентни пункта, докато дяловете на монетите от 1, 2, 10 и 20 стотинки и от 2 лева нараснаха спрямо същия период в интервала от 0.01 до 0.04 процентни пункта. Стойността на монетите от 5 стотинки в обращение им определя дял от 3.08%, колкото беше и в края на 2022 г.

За едногодишен период в структурата по стойност на разменните монети в обращение нараснаха дяловете на монетите от 2 стотинки и от 2 лева, съответно с 0.01 и 0.36 процентни пункта. Намалението на дяловете на номиналите от 1, 5, 10 и 50 стотинки и 1 лев е в интервала от 0.02 и 0.20 процентни пункта. Стойността на монетите от 20 стотинки в обращение им отрежда дял от 10.41%, колкото беше и в края на март 2022 г.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода януари – март 2023 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 253 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Спрямо четвъртото тримесечие на 2022 г. те са с 82 броя по-малко.

Брой на неистинските български банкноти (януари – март 2023 г.)

	100 лева	50 лева	20 лева	10 лева	5 лева
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	2	200	40	11	0

Източник: БНБ.

Делът на задържаните през първото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на март 2023 г. е 0.000045%.

В общия брой на задържаните през първото тримесечие на 2023 г. неистински български банкноти най-голям е делът на тези с номинал 50 лева (79.05%). Броят на задържаните неистински банкноти от 50 лева представлява 0.000089% от общия брой на намиращите се в обращение в края на март 2023 г. банкноти с този номинал. Неистинските банкноти от 20 лева са с дял от 15.81% в общия брой на задържаните през отчетния период неистински банкноти. Неистинските банкноти от 10 лева имат 4.35% дял, а тези от 100 лева – 0.79%.

В периода януари – март 2023 г. бяха регистрирани и задържани общо 68 броя неистински български разменни монети, от които 11 броя от 2 лева, 8 броя от 1 лев, 48 броя от 50 стотинки и 1 брой от 20 стотинки. Относителният дял на задържаните през първото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на март 2023 г. е 0.000002%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през първото тримесечие на 2023 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 79 броя евро, 65 броя щатски долари и 9 броя банкноти от други чуждестранни валути, всичките циркулирали в паричното обращение.

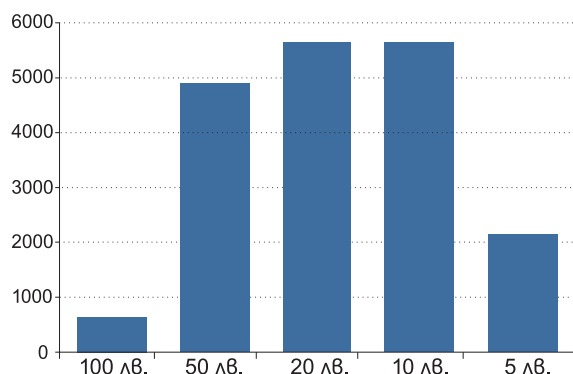
III. Негодни банкноти и разменни монети³

При машинната обработка на постъпилите през първото тримесечие на 2023 г. в БНБ банкноти като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 18.9 млн. броя. Те представляват 8.04% от общия брой на банкнотите, обработени през отчетния период.

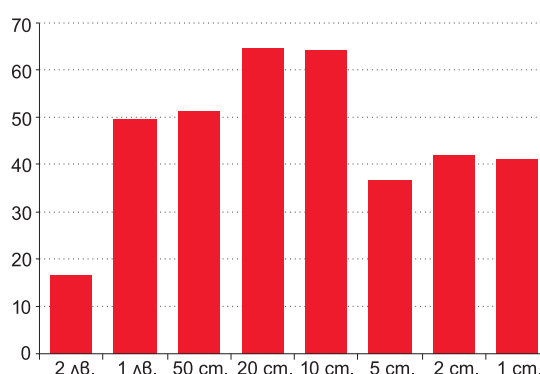
³ „Негодна банкнота“ е тази, която е похабена при употребата ѝ в наличнопаричното обращение, вследствие на което е замърсена, захабена, с износен релеф, смачкана, с поставен знак или текст (например рисунки, подписи, надписи и др.), или с избледнели цветове.

**Негодни банкноти
(януари – март 2023 г.)**

(хил. бр.)

**Негодни разменни монети
(януари – март 2023 г.)**

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

При машинната обработка на банкнотите през първото тримесечие на 2023 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (29.81%), следвани от банкнотите от 20 и 50 лева с дялове съответно 29.75% и 25.75%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 5 и 100 лева, съответно 11.28% и 3.41%.

През първото тримесечие на 2023 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 366.0 хил. броя, които представляват 1.79% от общия брой на обработените през отчетния период разменни монети.

С по-големи дялове в общия брой на отделените през първото тримесечие на 2023 г. негодни разменни монети са тези с номинал 10, 20 и 50 стотинки и 1 лев, съответно 17.58%, 17.60%, 13.95% и 13.56%. По-малки са дяловете на отделените като негодни монети от 1, 2 и 5 стотинки и 2 лева, съответно 11.25%, 11.48%, 10.02% и 4.56%.

ISSN 2815-2662 (ОНЛАЙН)

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА СКУЛПТУРНАТА ГРУПА „ХЕРМЕС И ДЕМЕТРА“, ДЕЛО НА КИРИЛ ШИВАРОВ,
РАЗПОЛОЖЕНА НА ЮЖНАТА ФАСАДА НА СГРАДАТА НА БНБ